

NOTAE NUMISMATICAE

ZAPISKI NUMIZMATYCZNE

Tom XV

MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE
SEKCJA NUMIZMATYCZNA
KOMISJI ARCHEOLOGICZNEJ PAN
ODDZIAŁ W KRAKOWIE

Kraków 2020

NOTAE NUMISMATICAE

ZAPISKI NUMIZMATYCZNE

Tom XV

MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE
SEKCJA NUMIZMATYCZNA
KOMISJI ARCHEOLOGICZNEJ PAN
ODDZIAŁ W KRAKOWIE

Kraków 2020

Komitet naukowy / Scientific Committee:

Prof. Peter van Alfen, Prof. Michael Alram, Prof. Aleksander Bursche, Prof. François de Callatay, Dr Karsten Dahmen, Prof. Georges Depeyrot, Dr Haim Gitler, Zofia Gołubiew, Prof. Wiesław Kaczanowicz, Elżbieta Korczyńska, Prof. Katerini Liampi, Prof. Adam Małkiewicz, Prof. Andrew Meadows, Prof. Mariusz Mielczarek, Dr Jiří Militký, Prof. Janusz A. Ostrowski, Prof. Maciej Salamon, Prof. Bernhard Weisser

Redakcja / Editorial Board:

Redaktor / Editor in Chief – Jarosław Bodzek
Zastępca redaktora / Associate Editor – Mateusz Woźniak
Sekretarze / Secretaries – Dorota Malarczyk, Anna Bochnak, Barbara Zajac

Redaktor tematyczny / Theme Editor:

Peter van Alfen

Redaktor językowy / Linguistic Editor:

Peter van Alfen

Recenzenci / Reviewers:

Dr Donald Tzvi Ariel, Dr Gabriela Bijovsky, Dr Hab. Mateusz Bogucki, Dr Joe Cribb, Dr Adam Degler, Prof. Władysław Duczko, Dr Przemysław Dulęba, Dr Hab. Arkadiusz Dymowski, Dr Witold Garbaczewski, Dr Inge Heeren, Dr Johan Van Heesch, Dr David Hendin, Dr Tanja Jones, Prof. Achim Lichtenberger, Dr Kris Lockyear, Dr Kyrilo Myzgin, Prof. Marek J. Olbrycht, Prof. Tomasz Polański, Dr Luboš Polanský, Prof. Pere Pau Ripolles, Dr Hab. Judyta Rodzińska-Nowak, Prof. Nikolaus C. Schindel, Dr Emilia Smagur, Dr Eliza Walczak, Dr David Wigg-Wolf, Dr Hab. Bernhard Woytek, Dr Roman Zaoral, Dr Bernhard Ziegauß

Redaktorzy prowadzący / Commissioning Editors:

Dorota Malarczyk, Anna Kowalczyk

Tłumaczenia / Translations:

Zsófia Cseh, Marcin Fijak, Piotr Godlewski, Mateusz Krupski, Maria Piechaczek-Borkowska, Jadwiga Szczupak, Grzegorz Żabiński, Lingua Lab s.c.

Korekta / Proofreading:

Aedaan Shaw, Keith Horechka

Projekt graficzny i typografia / Graphic Design and Desk Top Publishing:

Luiza Berdak

Skład i lamanie / Typesetting and page layout:

Zofia Łucka

Adres redakcji / Address of the Editorial Office:

Muzeum Narodowe w Krakowie
ul. Józefa Piłsudskiego 12, 31-109 Kraków
tel. (+48) 12 433 58 50, e-mail: notae@mnk.pl
<http://mnk.pl/notae-numismaticae-zapiski-numizmatyczne-1>

Wyłącznie odpowiedzialność za przestrzeganie praw autorskich dotyczących materiału ilustracyjnego ponoszą autorzy tekstów.
Authors of the texts bear the sole responsibility for observing the copyright illustrations.

Wersją pierwotną *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* jest wersja elektroniczna.
The electronic edition of the *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* is treated as its original version.

© Muzeum Narodowe w Krakowie i Autorzy, 2020

ISSN 1426-5435

SPIS TREŚCI / CONTENTS

- 9 Od redakcji
10 From the Editors

ARTYKUŁY / ARTICLES

- FRANK L. HOLT
13 On Probability and Proof: Piecing Together the Puzzle of Alexander's Elephant Medallions
O prawdopodobieństwie i weryfikacji. Układając puzzle medalionów Aleksandra Wielkiego
- JERZY CIECIELĄG
21 The Temple on the Coins of Bar Kokhba – a Manifestation of Longing or a Political Programme? A Few Remarks
Świątynia na monetach Bar Kochby – manifestacja tęsknoty czy program polityczny? Kilka uwag
- TOMASZ BOCHNAK
37 A Celtic Stater of the Krakow Type from the Opatów Area (Opatów County, Świętokrzyskie Voivodeship)
Celtycki stater typu krakowskiego z okolic Opatowa, pow. loco, woj. świętokrzyskie
- MELINDA TORBÁGYI, ISTVÁN A. VIDA
49 Some Remarks on Eraviscan Coinage
Kilka uwag na temat mennictwa Erawisków
- KAMIL KOPIJ
65 Mints Locations and Chronology of Gnaeus and Sextus Pompey's Bronze Coinage (RRC 471, 478 and 479): A Die Axes Study
Lokalizacja mennic i chronologia brązowych monet Gnejusza i Sekstusa Pompeuszów (RRC 471, 478 i 479). Studium rotacji stempli
- VITAL' SIDAROVICH
87 New Finds of Roman Republican Period Denarii in the Territory of Belarus
Nowe znaleziska denarów Republiki Rzymskiej na terytorium Białorusi
- ANTONINO CRISÀ
107 Farmers, the Police Force, and the Authorities: The "Calvatone (1911) Hoard" as Seen Through Archival Records (Cremona – Italy)
Rolnicy, siły policyjne i przedstawiciele władzy. Skarb „Calvatone (1911)” w świetle źródeł archiwalnych (Cremona, Włochy)

- BARTOSZ AWIANOWICZ
137 CEREREM and IVNONEM. Why the Accusative Case? Two Rare Reverse Legends on Coins of Julia Domna (RIC IV Caracalla 378, 585, 596 and 599)
Dlaczego accusativus? Dwie rzadkie legendy rewersu na monetach Julii Domny (RIC IV Caracalla 378, 585, 596 i 599)
- JAROSŁAW BODZEK, KRZYSZTOF TUNIA
147 New Finds of Roman Coins from the Kazimierza Wielka District, Southern Poland
Nowe znaleziska monet rzymskich z terenu powiatu Kazimierza Wielka, pld. Polska
- ARKADIUSZ DYMOWSKI
167 Some Remarks on the Problem of Occurrence of *Denarii Subaerati* in Barbaricum
Kilka uwag na temat występowania denarii subaerati na terenie Barbaricum
- EMILIA SMAGUR
179 Regulated Roman Coins and Their Imitations from India: Did Roman Coins Circulate as Money in the Subcontinent?
Standaryzacja monet rzymskich i ich imitacji w Indiach. Czy monety rzymskie funkcjonowały jako pieniądz na subkontynencie indyjskim?
- ADAM KĘDZIERSKI, DOROTA MALARCZYK,
DARIUSZ WYCZÓŁKOWSKI
211 Recent Finds of Islamic Coins from the Old Town and Zawodzie Districts in Kalisz
Najnowsze znaleziska monet islamskich z terenu Starego Miasta i Zawodzia w Kaliszu
- PAWEŁ MILEJSKI
235 Coins from the Streets of Racibórz
Monety z ulic Raciborza
- AGNIESZKA SMOŁUCHA-SŁADKOWSKA
275 Pairing Antagonists: Pisanello's Medals of Niccolò Piccinino and Francesco Sforza
Zestawiając przeciwników. Medale Niccola Piccinina i Francesca Sforzy autorstwa Pisanella

RECENZJE / REVIEWS

KAMIL KOPIJ

- 307 AGATA ALEKSANDRA KLUCZEK, *Primordia Romana. Mityczna przeszłość Rzymu i pamięć o niej w rzymskich numizmatach zakłeta*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2019, 564 pages, 166 illustrations, 2 maps, 21 tables, 3 charts; ISBN 978-83-226-3443-1

JAROSŁAW BODZEK

- 311 FRÉDÉRIQUE DUYRAT, *Wealth and Warfare. The Archaeology of Money in Ancient Syria*, Numismatic Studies 34, The American Numismatic Society, New York 2016, 619 pages, 73 figures, 37 maps; ISSN 0517-4048, ISBN 978-0-89732-346-1

JAROSŁAW BODZEK

- 318 THOMAS FAUCHER, ANDREW MEADOWS, CATHARINE LORBER (eds.), *Egyptian Hoards I. The Ptolemies*, Bibliothèque d'Étude 168, Institut Français d'Archéologie Orientale, Le Caire 2017, 579 pages, 236 plates; ISSN 0259-3823, ISBN 978-2-7247-0689-5

JAROSŁAW BODZEK

- 322 WOLFGANG R. FISCHER-BOSSERT, *Coins, Artists, and Tyrants. Syracuse in the Time of the Peloponnesian War*, Numismatic Studies 33, The American Numismatic Society, New York 2017, 371 pages, 27 plates; ISBN 978-0-89722-341-6

JAROSŁAW BODZEK

- 326 STEFAN KRMNICEK and HENNER HARDT (eds.), *A Collection in Context. Kommentierte Edition der Briefe und Dokumente Sammlung Dr. Karl von Schäffer*, Tübinger Numismatische Studien 1, Tübingen 2017, 199 pages, 56 illustrations; ISBN 978-3-947251-00-1; DOI: 10.15496/publikation-19401

KRONIKA / CHRONICLE

MATEUSZ WOŹNIAK

- 333 Kronika Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie (2019)
340 The Chronicle of the Numismatic Cabinet of the National Museum in Krakow (2019)

JAROSŁAW BODZEK

- 349 Kronika Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Krakowie (2019)
351 The Chronicle of the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Polish Academy of Sciences (Krakow Branch of the Polish Academy of Sciences) (2019)

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce tom XV *Notae Numismatae – Zapisków Numizmatycznych*. Zgodnie z przyjętymi przez nas zasadami wszystkie teksty publikujemy w językach kongresowych, z angielskimi i polskimi abstraktami. Zawartość obecnego numeru oraz tomy archiwalne są zamieszczone w formie plików PDF na stronie internetowej Muzeum Narodowego w Krakowie (<https://mnk.pl/notae-numismatae-zapiski-numizmatyczne-1>). Na stronie internetowej są ponadto dostępne wszelkie informacje ogólne o czasopiśmie oraz instrukcje dla autorów i recenzentów.

Redakcja

Dear Readers,

It is with great pleasure that we present volume XV of *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* to you. In accordance with the principles that we have adopted, our texts are published in the conference languages with English and Polish abstracts. The whole of the present volume can be found as PDF's on the website of the National Museum in Krakow (<https://mnk.pl/notae-numismaticae-zapiski-numizmatyczne-1>), as are previously published volumes of the journal. The website also contains general information about the journal as well as information for prospective authors and reviewers.

The Editors

JAROSŁAW BODZEK

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

ORCID: 0000-0002-4272-4117

**Kronika Sekcji Numizmatycznej Komisji
Archeologicznej Polskiej Akademii Nauk
Oddział w Krakowie (2019)**

W 2019 roku Sekcję Numizmatyczną Komisji Archeologicznej PAN tworzyło 12 członków: Przewodniczący Sekcji dr hab. prof. UJ Jarosław Bodzek (Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, Muzeum Narodowe w Krakowie), prof. Wiesław Kaczanowicz (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego, Katowice), prof. Aleksander Krawczuk (emerytowany, Uniwersytet Jagielloński, Kraków), prof. Janusz A. Ostrowski (emerytowany, Uniwersytet Jagielloński, Kraków), prof. Zenon Piech (Uniwersytet Jagielloński), prof. Maciej Salamon (emerytowany, Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków), prof. Stefan Skowronek (emerytowany, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków; członek honorowy), prof. Joachim Śliwa (emerytowany, Uniwersytet Jagielloński, Kraków), prof. Zenon Woźniak (emerytowany, Polska Akademia Nauk, Kraków), prof. Marcin Wołoszyn (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Kraków, Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów), prof. Marek Jan Olbrycht (Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego) oraz dr hab. prof. UŚ Agata Aleksandra Kluczek (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego). Niestety, 19 czerwca 2019 roku odszedł prof. dr hab. Stefan Skowronek, długoletni członek naszej Sekcji i nestor numizmatyki antycznej.

W 2019 roku odbyły się dwa posiedzenia Sekcji Numizmatycznej. Miejscem obrad była sala audiowizualna Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego w Krakowie (Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie), przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 12. Referaty poświęcono numizmatyce starożytnej. Łącznie w posiedzeniach wzięły udział 34 osoby.

Dnia 28 marca 2019 roku w ramach spotkań Sekcji odbyła się sesja naukowa „Znaleziska monet władców Królestwa Bosporańskiego na terenie środkowo- i wschodnioeuropejskiego *Barbaricum*”. W trakcie sesji zaprezentowano cztery wystąpienia. Jako pierwszy dr hab. Jarosław Bodzek (Uniwersytet Jagielloński) przedstawił „Wprowadzenie”, w ramach którego omówił ogólną problematykę zagadnienia. Następnie ten sam autor zaprezentował referat „Znaleziska monet władców Królestwa Bosporańskiego z terenu Polski”, w którym przedstawił numizmatyczne aspekty wspomnianych odkryć. W kolejnym referacie zatytułowanym „Kontekst archeologiczny znalezisk monet Królestwa Bosporańskiego na terenie środkowo-europejskiego *Barbaricum*” prof. dr hab. Renata Madyda-Legutko (Uniwersytet Jagielloński) dokonała analizy kontekstu archeologicznego polskich i innych środkowoeuropejskich znalezisk monet bosporańskich. Na zakończenie mgr inż. Georgij Beidin (Charków, Ukraina) oraz dr Kiryło Myzgin (Uniwersytet Warszawski) mieli wystąpienie „Monety Królestwa Bosporańskiego we wschodnioeuropejskim *Barbaricum*”, w trakcie którego zaprezentowali analizę znalezisk monet bosporańskich na terenie dzisiejszej Rosji, Ukrainy i Białorusi. W posiedzeniu wzięły udział 22 osoby.

W dniu 14 listopada 2019 roku prof. dr Koray Konuk (CNRS-Uniwersytet Bordeaux Montaigne) przedstawił dwa wykłady. Pierwszy, zatytułowany „The 2015–2018 archaeological campaigns at Euromos in Caria”, dotyczył badań francusko-tureckiej ekspedycji archeologicznej w starożytnym Euromos, należącym do najciekawszych stanowisk antycznych na terenie Karii. Jednym z aspektów poruszonych w referacie były znaleziska monetarne. Drugie wystąpienie, pod tytułem „A recent project in digital humanities: Historia Numorum Online”, było prezentacją nowej platformy internetowej poświęconej mennictwu starożytnemu. W obecnym wydaniu na platformie zgromadzono i zaprezentowano online monety bite w okresach archaicznym i klasycznym na terenie Karii. W posiedzeniu wzięło udział 12 osób.

W 2019 roku ukazał się tom XIII (2018) *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne*, jednocześnie prowadzono prace redakcyjne nad tomem XIV (2019), którego publikacja została zaplanowana na początek 2020 roku. *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* to pismo naukowe poświęcone zagadnieniom z zakresu numizmatyki, wydawane wspólnie przez Muzeum Narodowe w Krakowie oraz Sekcję Numizmatyczną Komisji Archeologicznej PAN Oddział w Krakowie. Redaktorem czasopisma jest prof. UJ dr hab. Jarosław Bodzek.

Adres Autora:

Jarosław Bodzek
Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego
ul. Gołębia 11, 31-107 Kraków
jaroslaw.bodzek@uj.edu.pl

JAROSŁAW BODZEK

Jagiellonian University in Kraków

ORCID: 0000-0002-4272-4117

The Chronicle of the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Polish Academy of Sciences (Krakow Branch of the Polish Academy of Sciences) (2019)

In 2019, the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Polish Academy of Sciences had a staff of twelve members: the chairman of the Section, Prof. *extraordinarius* at the Jagiellonian University Jarosław Bodzek (Institute of Archaeology of the Jagiellonian University, Krakow; National Museum in Krakow), Prof. Wiesław Kaczanowicz (Institute of History of the University of Silesia in Katowice), Prof. *emeritus* Aleksander Krawczuk (Jagiellonian University, Krakow), Prof. *emeritus* Janusz A. Ostrowski (Jagiellonian University, Krakow), Prof. Zenon Piech (Jagiellonian University, Krakow), Prof. *emeritus* Maciej Salamon (Institute of History of the Jagiellonian University, Krakow), Prof. *emeritus* Stefan Skowronek (honorary member, Pedagogical University, Krakow), Prof. *emeritus* Joachim Śliwa (Jagiellonian University, Krakow), Prof. *emeritus* Zenon Woźniak (Polish Academy of Sciences, Krakow), Prof. Marcin Wołoszyn (Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences, Krakow; Institute of Archaeology of the University of Rzeszów), Prof. Marek Jan Olbrycht (Institute of History of the University of Rzeszów), and Prof. *extraordinarius* at the University of Silesia Agata Aleksandra Kluczek (Institute of History of the University of Silesia in Katowice). Sadly, Prof. Stefan Skowronek, a long-standing member of our Section and the doyen of ancient numismatics, passed away on June 19, 2019.

In 2019 the Numismatic Section met twice. These meetings were held in the main auditorium at the Emeryk Hutten-Czapski Museum in Krakow (a division of the National Museum in Krakow), located at 12 Piłsudski Street. The papers delivered during these sessions were dedicated to ancient numismatics. Altogether, the sessions were attended by thirty four people.

An academic session entitled “Znaleziska monet władców Królestwa Bosporańskiego na terenie środkowo- i wschodnioeuropejskiego *Barbaricum*” (The Coin Finds of the Rulers of the Bosporan Kingdom in Central and Eastern European *Barbaricum*) took place during the Section’s meeting on March 28, 2019. Four presentations were delivered in the course of that session. The first speaker was Prof. Jarosław Bodzek (Jagiellonian University) who presented “An Introduction” outlining the general issues of the topic. He then proceeded to deliver a paper titled “Znaleziska monet władców Królestwa Bosporańskiego z terenu Polski” (The Coins of the Rulers of the Bosporan Kingdom Found in Poland) in which he discussed the numismatic aspects of the aforementioned finds. In the next paper entitled “Kontekst archeologiczny znalezisk monet Królestwa Bosporańskiego na terenie środkowoeuropejskiego *Barbaricum*” (The Archaeological Context of the Coin Finds from the Bosporan Kingdom in Central European *Barbaricum*) Prof. Renata Madyda-Legutko (Jagiellonian University) analysed the archaeological context of Bosporan coin finds in Polish, as well as other Central European locations. Finally, Georgiy Beidin BEng, MSc (Kharkiv, Ukraine) and Dr Kirill Myzgin (University of Warsaw) delivered a paper entitled “Monety Królestwa Bosporańskiego we wschodnioeuropejskim *Barbaricum*” (The Coins of the Bosporan Kingdom Found in Eastern European *Barbaricum*) offering an analysis of Bosporan coin finds on the territory of present-day Russia, Ukraine and Belarus. Twenty two people took part in the session.

On November 14, 2019 Prof. Koray Konuk (CNRS Bordeaux Montaigne University) gave two lectures. His first lecture, entitled “The 2015–2018 archaeological campaigns at Euromos in Caria,” focused on the research conducted by a French-Turkish archaeological expedition in the ancient city of Euromos, one of the most interesting ancient locations in Caria. One of the issues brought up in that paper were the coin finds. The other lecture, titled “A recent project in digital humanities: Historia Numorum Online,” was a presentation of a new Internet platform dedicated to ancient coinage. In its current form, the platform is a database gathering and presenting online the coins minted in Caria in the archaic and classical periods. The meeting was attended by twelve people.

2019 saw the publication of Volume 13 (2018) of the periodical *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne*. Simultaneously, editorial work was carried out on Volume 14 (2019) of the periodical *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* which is scheduled to come out at the beginning of 2020. *Notae Numismaticae – Zapiski Numizmatyczne* is an academic journal dedicated to topics from the field of numismatics, jointly published by the National Museum in Krakow and the Numismatic Section of the Commission on Archaeology of the Krakow Branch of the Polish Academy of

Sciences. The editor-in-chief is Prof. extraordinarius at the Jagiellonian University, Jarosław Bodzek.

Translation: Maria Piechaczek-Borkowska

Author's address:

Jarosław Bodzek
Institute of Archaeology, Jagiellonian University
11 Gołębia Street, 31-107 Krakow, Poland
jaroslaw.bodzek@uj.edu.pl